

החלק שסעיף "מקום העבודה" תופס במחשבתו של אסיר בתקופת ההכנה לוועדת השליש שלו תופס בדרך כלל מקום שולי בין שלל הנושאים שעל הפרק. המטרה הנכספת – קבלת השליש – מקדשת בדרך כלל שורה של עניינים מרכזיים, כגון המישור הטיפולי/שיקומי, מודיעין, דוחות סוציאליים ועוד, שמציאת – או נכון יותר "הסדרת" – מקום עבודה בחוץ, בהיותה עניין טכני בעיקרו, אינה נמנית עליהם.

הדבר משתלב היטב עם הקושי העקרוני של אסיר משוחרר למצוא עבודה, ועוד "מבפנים": "שלום, אני עוד מעט משתחרר מבית הסוהר, ואני רוצה לעבוד אצלך!". "ברוך הבא!" איננה התשובה השכיחה. "איננו רוצים שום עסק עם אנשים כמוך" היא התגובה השכיחה יותר, למי שבכלל מנסה ולא סומך על אנשים קרובים או מכרים שיסדירו משהו, ולו מינימלי, רק שיעמוד בתנאים שההליך מחייב.

זאת ועוד, מעצם ההרשעה בפלילים אסירים רבים, ואני ביניהם, הלכה למעשה איבדו את הקשר עם מקור פרנסתם הקודם – אם משום שהעבירה נעשתה, כמו במקרה שלי, במסגרת המקצוע, או משום העובדה שההרשעה או אף ההיעדרות מהעבודה בשל תקופת המאסר, מביאות לפיטורין או אף לניתוק מלא מתחום העיסוק הקודם.

מטעמים אלו, מידת ההשקעה ברובריקה של "מקום עבודה" לקראת וועדת השליש איננה גדולה מדי, ורבים מסתפקים במינימום שהם יכולים למצוא מכל הבחינות הרלוונטיות – תחום עיסוק, שכר, תנאים וכיו"ב; "העיקר שיהיה מקום עבודה שיהיה מוכן לקלוט אותי, היות שזהו בכל זאת תנאי לקבלת השליש!"

אלא שהמציאות לפני קבלת השליש והמציאות ביום שאחרי הם שני דברים שונים לחלוטין. לחלוטין! ובאותה מידה משתנים גם השיקולים של מי שכבר אינו לובש כתום, אלא אדם שחזר לחברה וצריך לקיים את מלוא הצרכים ולעמוד במלוא החובות ה"רגילות" שחלות בחוץ אך לא חלות "בפנים", כשהכוונה היא לצרכים וחובות חומריים בעיקר.

מעבר לכך, עם השחרור ממאסר וההתוודעות ההדרגתית למרחבי המציאות הנורמלית, שבים אל האסיר, אט אט, גם רצונותיו, שאיפותיו וצרכיו הסובייקטיביים משכבר הימים. הוא מתחיל לרצות "להשתקם" לא כסיסמה, אלא באמת! להתקדם, לחוות כמה שיותר, ואפילו (הס מלהזכיר!) ליהנות!! כל אחד הוא עולם ומלואו מבחינה זו ואין אסיר ברישיון אחד הדומה למשנהו, אבל בגדול, העניינים הם אותם עניינים – זוגיות, הורות, מימוש מקצועי, פרנסה וכיו"ב. האסיר רוצה לשוב ולהיות אדם, אזרח מן השורה; להשיב לעצמו את מה שמבחינת האדם הנורמטיבי הוא מובן מאליו.

ועל זה בדיוק, ממניעים אנושיים ומובנים לחלוטין, לא ממש חשבנו, או שלא הייתה לנו אפשרות ממשית לחשוב, ערב השחרור.

זו בדיוק הסיטואציה בה מצאתי את עצמי לאחר שבשעה טובה "קיבלתי שלישי"!

היות שהעבירה שלי נעשתה במסגרת העיסוק שלי כעורך-דין, לא יכולתי לחזור לתחום, והעיסוק בכל מה שקשור בו ובתחומים משיקים היה "מחוץ לתחום" עבורי. מעבר לכך, לאחר שנתיים מאחורי סורג ובריח בנסיבות של כישלון ערכי ונורמטיבי חמור מצדי, מרבית הגשרים, עם לא כולם, עם עולמי הקודם חרבו לחלוטין. יתרה מזו, אסירים לא מעטים ברישיון, עמם אני שומר על קשר, סיפרו לי שהם חווים דחייה ורתיעה מאנשים שקודם למאסר היו ידידים ונמנו עמם על אותם חוגים. קולגות ואנשים עמם היו לנו קשרים עסקיים או מקצועיים ממש חוששים שמא נבקש מהם משהו שקשור לעבודה! הם לא רוצים להתלכך. ברור.

אז מצאתי את עצמי יוצא לעבודה במוסך. אני בוגר במשפטים מהאוניברסיטה העברית בירושלים ובעל תואר שני בפילוסופיה מאוניברסיטת נוטינגהם באנגליה. לפני המאסר הייתי עורך דין במשך 13 שנים ונוטריון במשך 3 שנים. כתבתי מאמרים לעיתון והסתובבתי בחוגים ספרותיים. זה אמנם לא יותר טוב מלעבוד במוסך, אך זה בהחלט אחרת, וטיפשי יהיה להתכחש לכך. מכל מקום, נמצאתי בחברה טובה. עורך דין אחר ששהה יחד עמי במאסר עבד במהלך השליש כשליח פיצה וקולגה נוסף לשעבר, בגיל מתקדם למדי, עבד בשטיפת מכוניות. כמו בסרטים.

שמחתי שהצלחתי להסדיר לעצמי את מקום העבודה הזה ושבעל המקום הסכים לתת לי צ'אנס ולקבל אותי לעבודה בנסיבות הקיימות. לא היו לי ברירות רבות ובהחלט הייתי אסיר תודה על מה שהסתדר. במהלך התקופה הראשונה הגעתי לעבודה בחדווה ורציתי לתרום למקום ככל שאני רק יכול.

אלא שהנכונות וההתלהבות הללו התחלפו מהר מאוד בהתפכחות מוחלטת בנוגע למצב הריאלי שלי בעולם בתור אסיר משוחרר, בתור אדם שכל עולמו הקודם חרב עליו והוא בעצם חסר כל מבחינה חומרית ונמוך מאפס מבחינה תדמיתית.

במקרה הפרטי שלי, במהלך המאסר הבנתי שכתוצאה מההתרסקות הכוללת שחוויתי – ערכית, אישית, מקצועית, כלכלית ועוד – ושבעטיה ביצעתי את עברותיי הפליליות, אבדתי הכל, **למעט הדברים החשובים ביותר בחיים** (את הפרטים אשמור לעצמי). ואולם תובנות עמוקות, ככל שהן מרכזיות ובסיסיות לשם חיים מלאים ומספקים באמת, לא לוקחות אותך למכולת, אינן מסייעות בהחזר חובות ובטח אינן מספיקות להבטחת עתיד הילדים. לשם כך צריך לעבוד; קשה ונכון.

הייתי יכול להתלהב כמה שאני רוצה, אבל הפרספקטיבה שלי במקום העבודה אליו יצאתי מחד והצרכים שלי כאדם, כהורה וגם (הס מלהזכיר!) כאישיות אינדיבידואלית מאידך, לא התאימו זה לזה לחלוטין!

עם כל הצניעות והחרטה העצומות עמן יצאתי מבית הסוהר, יחד עם ההבנה שאין לאן למהר והבנייה הנכונה היא בהכרח בנייה ההדרגתית עקב בצד אגודל, המציאות עשתה את שלה. לאחר מספר שבועות בעבודה הבנתי שאין לי עתיד במקום הזה, ואם אני רוצה להתחיל לבנות את עתידי, שבו תלויים אף עתידה של בתי ושל הוריי (בהם פגעתי גם כן במסגרת העבירות שלי), להחזיר חובות ולעלות על נתיב אמיתי של חזרה לחיים, אני חייב לעשות כן ללא דיחוי **מתוך סט שונה לחלוטין של שיקולים מזה שהיה לי באותו שלב לא רחוק של "הכנה לשליש"**. בניגוד לשלב ההוא, כיום הרובריקה של "מקום העבודה" הפכה להיות חשובה ביותר. בה נהיה תלוי במידה רבה עתידי ועתיד בתי, אותה אני מגדל כאב חד-הורי.

אין ספק שהשיקול הכספי-חומרי היה שיקול מרכזי. עם כל הכבוד, אינני יכול לפרנס את עצמי ואת בתי בשכר מינימום של 4,500 ₪ והשלמת הכנסה של 500 ₪ מהמוסד לביטוח לאומי. בנסיבות שלי, היה לי מזל שיצאתי מבית הסוהר הישר לדירת הוריי, עמם אף התגוררה בתי בעת שהותי במאסר, אחרת לא היה לי לאן ללכת, כי לא יכולתי להרשות לעצמי לשכור דירה עם הכנסה שכזאת והיעדרם של אמצעים אחרים כלשהם.

אך בצד השיקול הזה היה גם השיקול האישי, "האישיותי", השיקול של דחף חזק מאין כמותו למימוש עצמי, להצלחה. הבנתי שבשביל שיהיה לי ולו סיכוי כלשהו לחזור לאיזשהו סוג של עשייה יצרנית ורצינית, מאתגרת ואף מניבה, אני חייב להשקיע בעצמי באמת ולהקדיש את עצמי לתחומים בהם אני חזק יחסית והיכן שיש לי פרספקטיבה כלשהי, ולו המעורפלת ביותר, לפחות בשלב זה. לפחות שאפעל בתחום או במישור בו אני יכול לראות אפשרות של התקדמות. המוסך בו עבדתי לא היה מקום כזה. הרגשתי שאני נחנק שם, שכל הפוטנציאל שיש בי ברמת האינטלקט כבוי ומתנוון.

לא הייתה לי בעיה תדמיתית לעבוד בעבודה פשוטה או עבודת כפיים, ובדיוק כמו העבודה במוסך, יכולתי לעבוד כמחסנאי בסופרמרקט ליד הבית או בבית מלאכה אחר, באותם תנאים ועם אותה פרספקטיבה. אולם השאלה היא האם זו הייתה האופציה הטובה ביותר עבורי ועבור משפחתי? האם זה היה השיקום האופטימלי שלי מנקודת המבט של החברה? האם זוהי האופציה הטובה ביותר שלי מבחינת "צורת החזרה" שלי לחברה? האם זו הייתה הדרך לתיקון שלי?

היה ברור לי שלא.

ואז התחלתי לחשוב מה אני יכול לעשות בהינתן כל הדלתות שהינן סגורות בפניי??

תמיד אהבתי לכתוב וידעתי לכתוב, וכן אהבתי שפות וידעתי שפות, ואני שולט בעברית, רוסית ואנגלית על בוריאן. בעבר גם עסקתי קצת בתרגום אמנותי (תרגום

שירה). ולאחר מחשבה וסקירה עצמית, הגעתי למסקנה שעליי למנף את היכולת הזאת ולהתחיל לעסוק בתרגום מקצועי, לפחות בתור התחלה.

פניתי למספר חברות תרגום דרך האינטרנט והצעתי את שירותיי כמתרגם פרי לאנסר. כמובן שעשיתי הכל בשיתוף מלא של רש"א ותיאום מלא עם הרשות. אני חייב לציין שמצאתי במחלקת התעסוקה של רש"א קשב מלא ואמיתי לצרכים וההתלבטויות שלי וקיבלתי עידוד מלא ואת ברכת הדרך לנסות ולמצוא משהו שמתאים לי יותר, ויהווה אופציה לשיקום אמיתי שלי, שיקום שבו האישיות שלי תשתקם ולא רק הרובריקה הפורמלית "דניאל דרבקין", שהרי מקום העבודה – מהות התעסוקה – שלנו הוא מקור עיקרי לערך העצמי של האדם – הן מבחינה חומרית אך לא פחות מכך ברמה האישית, ברמת האגו הקונסטרוקטיבי.

היה קשה לשכנע אחרים לתת לי צ'אנס, אך בסוף הצלחתי וקיבלתי כמה עבודות בתור פיילוט, כניסיון. השקעתי בהן המון, והדבר צלח. התברר שאני אכן מסוגל לתרגם היטב וברמה המקצועית הנדרשת, והתחלתי לעבוד עם כמה חברות במקביל. כמובן שמיצבתי את עצמי ככל הניתן כמי שיש לו יתרון יחסי על אחרים מבחינת זמינות לעבודה ותנאי תשלום, העיקר לבסס את עצמי בתחום. וגם זה עבד. השירות והתנאים שנתתי הביאו לי הרבה עבודה. השכר היה נמוך והצטרפתי להשקיע שעות רבות בשביל להגיע לאותו מינימום שקודם הרווחתי ב-7-8 שעות עבודה במוסך, אבל כאן הייתה פרספקטיבה. כאן יכולתי להשתפר ולהתמקצע ואף לפרוץ לתחומים נוספים.

וכך בדיוק קרה. עם הזמן ועל רקע כמות הטקסטים שקיבלתי לתרגום, ראיתי שאני מסוגל לספק גם שירותי כתיבה ועריכה של מסמכים, ולאט לאט נכנסתי גם לתחום הזה, ועוד היד נטויה.

אני רואה עתיד. אני בונה את עצמי מבחינה מקצועית. מצאתי נישה; צנועה ושברירית בשלב זה, ובכל זאת נישה, עם סיכוי להתפתחות. עם סיפוק פנימי. וזה ללא ספק חשוב לא פחות מהשכר שאני מביא הביתה. זו תקווה וזה כוח להמשיך ולהתקדם.

אחד האתגרים הגדולים ביותר של האסיר המשוחרר היא האמונה בעצמו וביכולותיו להשתקם באמת, מבפנים; להיווכח שהוא מסוגל לחזור ולהיות אדם – לזכות להערכה קודם כל מעצמו ובעצם כך גם מאחרים.

העיסוק היומיומי שלנו, היכולת להתפרנס, ולהתפרנס בכבוד, עם פרספקטיבה לעתיד, מתוך עניין וסיפוק, הוא מרכיב חיוני מאוד בתהליך המורכב הזה. מדובר במרכיב שמזין מעגלי קשר רבים סביב האסיר.

אני רואה אסירים לא מעטים ברישיון שמצויים בעין הסערה מן הבחינה הזו ואינם מוצאים את עצמם, וסובלים מאוד מן העובדה שהם לא מסוגלים לממש את עצמם מן ההיבט התעסוקתי, גם אם יש להם הכנסה כלשהי, מינימלית או יותר ממינימלית.

אני יודע שאני בר מזל, ואני שוקד על "המזל" הזה, בעבודה ומאמץ והשקעה בלתי נלאים מדי יום.

אני גם יודע בוודאות שאינספור אסירים אחרים יצאו נשכרים מאוד אם תיפתחנה בפניהם אפשרויות רחבות יותר של הכשרה ותעסוקה.